

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การศึกษาภาพอาสาสมัครป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัย

จัดทำโดย นางสาววาสนา ถาวรจันทร์
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ
สังกัด สถานีดับเพลิงทุ่งครุ กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔
สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๐
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

บทสรุปผู้บริหาร

ปัจจุบันการดำรงชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร นับวันจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสมดุลในหลายมิติ ประกอบกับกรุงเทพมหานครเป็นมหานครขนาดใหญ่ มีประชากรที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านจริงและประชากรแฝงไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านคน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย เช่นเกิดแหล่งชุมชนแออัด การปลูกสร้างที่พักอาศัยไม่ได้มาตรฐาน บางชุมชนไม่มีทางเข้า-ออก หรือถนนตรอกซอยคับแคบ ปัญหาการจราจร ติดขัด เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน ซึ่งประเด็นปัญหาต่างๆ เหล่านี้ กลายมาเป็นอุปสรรคอย่างมากกับภารกิจการเข้าไประงับเหตุสาธารณภัย ทำให้เจ้าหน้าที่ไปถึงที่เกิดเหตุล่าช้า โดยเฉพาะกรณีการเกิดเพลิงไหม้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบัน เวลาเกิดเหตุเพลิงไหม้ จะมีหน่วยอาสาสมัครไปถึงจุดเกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่เสมอ เนื่องจากอยู่ใกล้ที่เกิดเหตุมากกว่า และมีการใช้รถขนาดเล็ก แต่การปฏิบัติงานยังขาดประสิทธิภาพและขาดความชำนาญ บางครั้งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคขีดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงด้วย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่ดับเพลิง เป็นเอกภาพ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงเห็นควรให้มีการจัดโครงการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้อาสาสมัครมีศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพิ่มมากขึ้น โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานป้องกัน การเข้าระงับเหตุ และงานบรรเทาสาธารณภัย มีการมอบหมายหน้าที่กันอย่างชัดเจนในทุกขั้นตอน เมื่อเวลาเกิดสถานการณ์จริงจะได้ทำงานอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

หลังจากเสร็จการอบรมแล้ว ให้มีการจัดทำทะเบียนผู้ผ่านการฝึกอบรมพร้อมช่องทางการติดต่อสื่อสารไว้ที่สถานีดับเพลิง เมื่อมีเหตุสาธารณภัยเกิดขึ้น สามารถประสานงานได้ทันที โดยให้หน่วยอาสาสมัครที่อยู่ใกล้จุดเกิดเหตุมากที่สุดเข้าระงับเหตุเบื้องต้นก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเดินทางถึงจุดเกิดเหตุ พร้อมเป็นกำลังสนับสนุนให้กับเจ้าหน้าที่เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุแล้ว และให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเข้าเวรร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่สถานีฯ นอกจากการปฏิบัติงานในเชิงรับแล้วต้องมีการทำงานในเชิงรุกด้วย โดยการนำอาสาสมัครไปให้คำแนะนำกับประชาชนในด้านการป้องกันภัยต่างๆ และยังทำให้เห็นถึงสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่จริงเวลาเกิดเหตุ สามารถเข้าถึงจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

สรุป เพื่อสนองนโยบายผู้บริหารกรุงเทพมหานคร เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเห็นควรให้มีการจัดฝึกอบรมการเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรมูลนิธิต่างๆ ผู้นำท้องถิ่น ทำให้การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร เป็นเอกภาพนำไปสู่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการต่อไป

๑. ชื่อเรื่อง การเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างมาก อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ สภาพภูมิอากาศ สภาวะโลกร้อน เป็นสาเหตุ ทำให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น พายุหมุนรุนแรงเกิดขึ้นทุกภูมิภาคทั่วโลก การเกิดแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น อัคคีภัย ซึ่งภัยดังกล่าวนับวันยังมีแนวโน้ม ที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ทำให้ทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งองค์กร/สถาบันต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ต่างตระหนักถึงความสำคัญ ในการเตรียมความพร้อม และรับมือกับสาธารณภัย ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทั้งนี้ เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้มากที่สุด เท่าที่องค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจะสามารถดำเนินการได้

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นมหานครขนาดใหญ่ ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร และการให้บริการในด้านต่าง ๆ ทำให้ประชากรกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมนับวันจะยิ่งมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ขาดสมดุลในหลายมิติ เช่นการเพิ่มของประชากร การขยายตัวของชุมชน การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การแพร่กระจายของสารเคมี และวัตถุอันตรายต่างๆ เป็นต้น ส่งผลให้ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของประชาชนลดลง ต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยตลอดเวลา กรุงเทพมหานคร จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ด้านความปลอดภัย เป็นยุทธศาสตร์แรกที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับโอนภารกิจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเดิมเรียกว่า “ตำรวจดับเพลิง” สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่เมื่อมี พรบ.การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น จึงได้โอนภารกิจดังกล่าวมาให้กับกรุงเทพมหานครดูแล และตั้งเป็นสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีส่วนราชการในสังกัดจำนวน ๗ ส่วนราชการ และส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ กองปฏิบัติการดับเพลิง ๑-๔ ซึ่งมีสถานีดับเพลิงกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆของกรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕ สถานี มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตามที่ได้รับการร้องขอ โดยเฉพาะปัญหาการเกิดอัคคีภัย ซึ่งปัจจุบันการปฏิบัติงานของสถานีดับเพลิงต่างๆ เกิดปัญหาเรื่องของการเข้าถึงที่เกิดเหตุล่าช้า อันเนื่องมาจากสภาพการจราจรติดขัด ถนนตรอกซอยคับแคบ บางพื้นที่รถดับเพลิงไม่สามารถเข้าถึงจุดเกิดเหตุได้ ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ประกอบกับการปฏิบัติงานที่ผ่านมาได้มีกลุ่มประชาชนที่เรียกตัวเองว่า “อาสาสมัคร” เข้าไปถึงจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจาก มีการกระจายจุดตั้งหน่วยบรรเทา

ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ รถที่ใช้ปฏิบัติงาน มีขนาดเล็ก และมีความคล่องตัวสูง แต่กลุ่มคนดังกล่าว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการปฏิบัติงานที่ยังขาดศักยภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ดังนั้น เพื่อให้ “อาสาสมัคร” ปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างเป็นเอกภาพ มีการร่วมมือปฏิบัติหน้าที่แบบบูรณาการ ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนรวมทั้งเป็นไปตามยุทธศาสตร์หลักของกรุงเทพมหานคร “มหานครปลอดภัย” จึงได้ดำเนินการจัดโครงการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้อาสาสมัครมีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงสร้างจิตสำนึก ในการป้องกันและเตรียมความพร้อมในการเข้าระงับเหตุสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ เพื่อนำทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาเสริมสร้างศักยภาพให้สูงขึ้นและเชื่อมโยงพื้นที่ใกล้เคียงให้การสนับสนุนกรณีที่ขาดบุคลากรและอุปกรณ์ในการเข้าระงับเหตุเบื้องต้น ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะเดินทางไปถึงจุดเกิดเหตุ

๓.๓ เพื่อให้อาสาสมัครทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๔ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน ตลอดจนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานในเชิงบูรณาการต่อไป

๓.๕ เพื่อลดอัตราการความสูญเสียที่อาจเกิดกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔. เป้าหมาย

๔.๑ อาสาสมัครในพื้นที่เขตทุ่งครุ ได้รับการฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามภาระหน้าที่ที่ได้ดำเนินการร่วมกันกับเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ ครอบคลุมทั้งพื้นที่ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๔.๒ อาสาสมัครสามารถเข้าระงับเหตุสาธารณภัยเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกำลังสนับสนุนให้แก่เจ้าหน้าที่ กรณีที่มีเหตุสาธารณภัยที่ใหญ่ และไม่สามารถระงับเหตุได้

๔.๓ ลดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ลง หลังจากรับการฝึกอบรม และทำแผนเผชิญเหตุร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ

๔.๔ ลดการสูญเสียที่อาจเกิดกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนลง หลังจากรับการฝึกอบรมฯ จำนวนครั้งในการสูญเสียลดลง

๔.๕ ทราบถึงจำนวนและที่ตั้ง อาสาสมัครในพื้นที่เขตทุ่งครุ และจัดทำเป็นฐานข้อมูล พร้อมช่องทางการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

การนำเครื่องมือทางการบริหาร เรื่อง SWOT Analysis มาวิเคราะห์ในการหาปัจจัย ความสำเร็จได้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength) ได้แก่

๑. ผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา เป็น Stakeholders ที่ให้ความสำคัญและเป็นนโยบายหลักด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนพร้อมที่จะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรอย่างเต็มรูปแบบ

๒. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการตามสถานีดับเพลิงต่างๆ เป็น Stakeholders ที่มีความรู้ ความชำนาญ มีทักษะและประสบการณ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมมาทุก ประเภทและทุกระดับ และเห็นความสำคัญในการที่จะนำอาสาสมัครมาฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จุดอ่อน (weakness) ได้แก่

๑. ผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา อาจเล็งเห็นปัญหาหรือภารกิจอื่นที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และเป็นปัญหาที่เกิดโดยไม่คาดคิด และไม่มีแผนการวางแผนด้านงบประมาณไว้ล่วงหน้า เช่น ปัญหาอุทกภัย ปี ๒๕๕๔ อาจจะมีการนำงบประมาณไปช่วยเหลือก่อน ทำให้ไม่ได้รับงบประมาณตามที่เสนอในภารกิจที่กำหนด

๒. สถานีดับเพลิงบางสถานีฯ คับแคบอาจเป็นอุปสรรคในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยสถานีอื่นๆ หรืออาจจะเป็นสถานที่เอกชน หรือหน่วยงานอื่น เป็นสถานที่ฝึกอบรม

๓. เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงมีภารกิจหลายด้านไม่มีเวลาในการให้ความร่วมมือและ ฝึกอบรมให้ความรู้อาสาสมัครได้อย่างเต็มที่ และบางคนอาจมีทัศนคติว่าเป็นการเพิ่มภาระ จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

โอกาส (Opportunity) ได้แก่

๑. กลุ่มมวลชน/กลุ่มเครือข่ายต่างๆ เช่น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครมูลนิธิกาตุสอื่นๆ กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มการเมืองในพื้นที่ เป็น Stakeholders ที่มี บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และมีทุนทรัพย์ที่มาช่วยในการสนับสนุน การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ได้เป็นอย่างดี

๒. ผู้รับบริการ เช่น ประชาชนในพื้นที่ ชุมชน ผู้ประกอบการด้านธุรกิจต่างๆ สถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ เป็น Stakeholders ที่ต้องได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เพราะมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในองค์กรของตนเอง ดังนั้น จึงมีความตระหนักและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเต็มความสามารถ

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนารุงเทพมหานคร ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนารุงเทพมหานคร ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดี และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Providing Good Quality of life in Cultural Mega City) โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์หลัก และตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก ดังนี้

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๔ : การพัฒนาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

- กลยุทธ์หลักที่ ๔.๔.๕ : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก : ๑) ร้อยละ ๖๐ ของชุมชนที่มีความเสี่ยง มีสมรรถนะเพิ่มขึ้นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒) กรุงเทพมหานครได้รับความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากหน่วยงานภายนอกเพิ่มขึ้นทุกพื้นที่

- กลยุทธ์หลักที่ ๔.๔.๖ : เพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนหลังเกิดเหตุสาธารณภัย

- ตัวชี้วัดกลยุทธ์หลัก : ๑) ความสำเร็จของการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ด้านเครื่องอุปโภค บริโภคแก่ผู้ประสบภัยภายใน ๑ วัน นับตั้งแต่รับแจ้ง

๒) ผู้ประสบภัยที่ขอรับเงินสงเคราะห์ที่ได้รับเงินภายใน ๒ วัน นับแต่วันที่ยื่นเอกสารครบ

๔. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อที่ ๘ เกี่ยวกับการฝึกอบรม อปพร. ตามหลักสูตรต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการระงับเหตุ สาธารณภัยต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

อุปสรรค (Threats) ได้แก่

๑. หน่วยอาสาสมัครและและผู้ให้การสนับสนุนขาดการประสานงานกับเจ้าหน้าที่และบางกลุ่มรวมตัวกันไม่ต่อเนื่อง ทำให้การรวบรวมข้อมูลของเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงเป็นไปด้วยความยากลำบากและได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

๒. ประชาชนส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ยังไม่ทราบภารกิจของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบกับยังเข้าใจว่าภารกิจดังกล่าวยังอยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยยังเรียกว่า ตำรวจดับเพลิง

๓. หน่วยอาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่ยังขาดการเชื่อมสัมพันธ์ทำให้การปฏิบัติงานในพื้นที่มีปัญหาและอุปสรรค

๔. บางหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ยังขาดความตระหนักในการป้องกันสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในหน่วยงานของตนเอง โดยยังเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเพียงฝ่ายเดียว

แนวทางแก้ไข เพื่อดำเนินการไปสู่ปัจจัยความสำเร็จ มีดังนี้

๑. ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นต่อผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา ให้เห็นความจำเป็นที่จะมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยและการฝึกอบรม

๒. จัดประชุมเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับหน่วยงานและส่วนราชการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความจำเป็นที่จะดำเนินกิจกรรมอบรมเพิ่มศักยภาพให้กับอาสาสมัคร ทั้งนี้ให้เล็งเห็นผลที่จะเกิดประโยชน์กับหน่วยงานและประชาชนโดยรวม

๓. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ และอาจมีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อระดมความคิดจากทุกภาคส่วนในการมองปัญหาร่วมกัน และวางแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อลดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันนำไปสู่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการต่อไป

๔. จัดให้มีการฝึกอบรมอาสาสมัครในพื้นที่ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักสูตรการฝึกอบรม และมีการฝึกซ้อมแผน เผชิญเหตุร่วมกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ เมื่อเกิดสถานการณ์จริงจะได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๕. จัดทำทะเบียนอาสาสมัครไว้ที่สถานีดับเพลิง พร้อมช่องทางการติดต่อสื่อสารเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้น เจ้าหน้าที่ที่สามารถประสานหน่วยงานอาสาสมัครที่อยู่ใกล้จุดเกิดเหตุมากที่สุดให้เข้าไปประจักษ์เหตุเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๖. ภารกิจที่ดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลเป็นผู้ดำเนินการเอง ได้แก่

- การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม ให้ความรู้แก่อาสาสมัคร
- ดำเนินการสำรวจสถานที่ตั้งและหน่วยอาสาสมัครต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อทราบ

จำนวนสมาชิก และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในความรับผิดชอบ และจัดทำเป็นฐานข้อมูล

- ทำหนังสือเชิญหน่วยอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพตามข้อมูล

หน่วยงานอาสาสมัครที่ทำการขึ้นทะเบียนไว้แล้ว พร้อมทั้งกำหนดวันเวลา และสถานที่ในการฝึกอบรมให้ความรู้

๖.๒ ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคล และเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ ดำเนินการร่วมกัน
ได้แก่

- จัดทำคำสั่งมอบหมายภารกิจให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ รับผิดชอบ
ในการดำเนินการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแก่อาสาสมัคร

- ประชุมเจ้าหน้าที่ตามคำสั่งเพื่อชี้แจงถึงภารกิจและความจำเป็น ที่จะ
ดำเนินการ ตามโครงการดังกล่าวให้เข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน

- จัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จะใช้ในการฝึกอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและ
ภาคปฏิบัติ

- ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร ที่กำหนดไว้เมื่อฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อย
จัดทำทะเบียนผู้ผ่านการฝึกอบรมพร้อมช่องทางการติดต่อสื่อสารไว้ที่สถานี

- มอบหมายภารกิจและพื้นที่รับผิดชอบให้แก่อาสาสมัคร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม
จุดที่ตั้งของหน่วยงานอาสาสมัครนั้นๆ

- ร่วมกับสำนักงานเขตทุ่งครุ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองระหว่าง
คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ของแต่ละชุมชนหน่วยบรรเทา
สาธารณภัยในพื้นที่ (สถานีดับเพลิงดำเนินการจัดทำทะเบียนไว้แล้ว) สถานประกอบการในพื้นที่ โดยมี
เนื้อหาการวิเคราะห์ปัญหา จุดเสี่ยงภัย ของแต่ละชุมชน และสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้กำหนดอยู่ใน
แผนเผชิญเหตุของแต่ละชุมชน และแต่ละสถานประกอบการ

- บูรณาการแผนของแต่ละชุมชนและสถานประกอบการที่เสี่ยงภัย โดย
จัดแบ่งกลุ่มโซนที่อยู่ใกล้เคียงกัน มีการสร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีเหตุสาธารณภัย
เกิดขึ้น ซึ่งได้จัดทำทะเบียนไว้แล้วที่สถานี และมีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบเข้าไประงับเหตุเบื้องต้นก่อนที่
เจ้าหน้าที่จะเดินทางไปถึงจุดเกิดเหตุ รวมทั้งเป็นกำลังเสริมให้กับเจ้าหน้าที่ กรณีที่มีเหตุการณ์ใหญ่และ
รุนแรง

- เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับชุมชนและสถานประกอบการ นำ
อาสาสมัครเข้าตรวจเยี่ยมชุมชนและสถานที่เสี่ยงภัยต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ทราบถึงลักษณะ
ภูมิประเทศ เส้นทางเข้า-ออก เส้นทางอพยพ จุดติดตั้งประปาหัวแดง และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการ
ดับเพลิงที่ประจำอยู่ตามชุมชนและสถานประกอบการต่างๆ

- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดโครงการเพื่อนำอาสาสมัคร
ฝึกอบรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการระงับเหตุ ตามหลักสูตรต่างๆ เช่น การดับเพลิงขั้นก้าวหน้า
การกู้ภัยทางถนน การเก็บกู้สารเคมีและวัตถุอันตราย การกู้ภัยทางน้ำ เป็นต้น โดยมีการปฏิบัติการและ
จัดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อให้
เป็นการเพิ่มศักยภาพของอาสาสมัคร ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

- ดำเนินการจัดทำแผนขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของสถานีดับเพลิงทุ่งครุ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัคร ชุมชน และสถานประกอบการได้ทราบถึงภาระหน้าที่ของตนเองว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการและขั้นตอนใดบ้าง ดังนี้

๑. ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดสาธารณภัย
๒. ขั้นตอนการปฏิบัติขณะเกิดสาธารณภัย
๓. ขั้นตอนการปฏิบัติหลังเกิดสาธารณภัย

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑. ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดสาธารณภัยเป็นการดำเนินเชิงรุกเพื่อหาทางป้องกันไม่ให้อาสาสมัครเกิดขึ้น หรือหากเกิดก็ลดระดับความรุนแรงลงเกิดการสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนน้อยที่สุด โดยมีการดำเนินการดังนี้			
๑.๑ สถานีดับเพลิงทุ่งครุประสานขอทราบข้อมูลชุมชน สถานประกอบการต่างๆ จากสำนักงานเขตทุ่งครุ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนเผชิญเหตุของแต่ละสถานที่	๑ ต.ค. - ๓๐ พ.ย. ๕๗	ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคล	
๑.๒ ดำเนินการสำรวจข้อมูลในชุมชนและสถานประกอบการเพื่อนำข้อมูลต่างๆ เช่น เส้นทางเข้า-ออก เส้นทางอพยพ ประปาหัวแดง ถังดับเพลิงเคมี เครื่องดับเพลิงชนิดหาคาบหาม แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น	๑ ต.ค. - ๓๐ พ.ย. ๕๗	ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ	
๑.๓ สำรวจและประสานงานหน่วยบรรเทาต่างๆ ในพื้นที่เขตทุ่งครุ เพื่อทราบถึงจำนวนสมาชิกของแต่ละหน่วยพร้อมวัสดุอุปกรณ์ในบรรเทาสาธารณภัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพแก่อาสาสมัคร	๑ ต.ค. - ๓๐ พ.ย. ๕๗	ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคลและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ	
๑.๔ จัดทำโครงการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครฯ และทำคำสั่งมอบหมายภารกิจให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงรับผิดชอบตามโครงการฯ	๑ - ๑๕ ธ.ค. ๕๗	ผู้จัดทำรายงานส่วนบุคคล	

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
<p>๑.๕ ดำเนินการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครตามหลักสูตรที่กำหนดในโครงการ</p>	<p>๖ - ๑๐ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำรายงาน และเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๑.๖ จัดทำทะเบียนผู้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการเพิ่มศักยภาพให้แก่อาสาสมัครพร้อมช่องทางการติดต่อประสานงานและแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการเข้าระงับเหตุสาธารณภัยเบื้องต้น</p>	<p>๑๑ - ๑๕ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำรายงาน</p>	
<p>๑.๗ นำอาสาสมัครสำรวจพื้นที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพและแนะนำให้ชุมชนหรือสถานประกอบการได้รู้จักเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น อาสาสมัครอาจมาถึงจุดเกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่จะได้เข้าระงับเหตุเบื้องต้นได้</p>	<p>๑๕ - ๓๑ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำรายงานและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๑.๘ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและยานพาหนะที่ใช้ในการระงับเหตุสาธารณภัย เช่น รถดับเพลิง รถกู้ภัย รถบันได พร้อมอุปกรณ์ส่วนบุคคล เช่น ชุดป้องกันภัย(Fire Suit) หมวก ถุงมือหนัง รองเท้า และเครื่องช่วยหายใจ(SCBA) ให้พร้อมปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา</p>	<p>๑๕- ๓๑ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๑.๙ สำรวจจุดเสี่ยงภัย จุดอ่อนแหลมที่อาจก่อให้เกิดอัคคีภัย พร้อมให้คำแนะนำในการแก้ไขแก่ประชาชนในเรื่องการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัย การบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ รวมทั้งสายไฟในบ้านหรือสถานประกอบการควรเปลี่ยนเมื่อหมดอายุการใช้งาน</p>	<p>๑๕ - ๓๑ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๑.๑๐ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวิธีการแจ้งเหตุเมื่อเกิดสาธารณภัย ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๑๙๙ หรือศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ กทม. ๑๕๕๕ หรือสถานีดับเพลิงทุ่งครุ โทรศัพท์ ๐-๒๔๖๔-๓๒๔๒</p>	<p>๑๕ - ๓๑ ธ.ค. ๕๗</p>	<p>ผู้จัดทำและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๑.๑๑ ให้อาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมฯ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเข้าเวรร่วมกับเจ้าหน้าที่เมื่อมีเหตุสาธารณภัยเกิดขึ้น สามารถออกปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ได้ทันที</p>	<p>๑ ม.ค. ๕๘- ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>		

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
<p>๑.๑๑ แนะนำให้ประชาชนจัดทำแนวกันไฟ เพื่อป้องกันการติดต่อกลulam เช่น กรณีไฟไหม้หญ้า เพราะพื้นที่เขตทุ่งครุ ยังมีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าสลับกับการปลูกบ้านเรือนประชาชน หากเกินเพลิงไหม้หญ้าอาจจะติดต่อกลulamบ้านเรือนประชาชนได้ รวมทั้งการเก็บวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ที่อยู่ในบ้านเรือนเพื่อไม่ให้เป็นเชื้อเพลิง กรณีที่เกิดเพลิงไหม้ขึ้น</p> <p>๑.๑๒ นำข้อมูลตามแผนปฏิบัติการ ทั้ง ๓ ขั้นตอนแจ้งในที่ประชุมคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้ที่ประชุมให้ความร่วมมือกับจนท. กรณีที่เกิดเหตุสาธารณภัย เนื่องจากมีหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมประชุมเป็นประจำทุกเดือน เช่น ตำรวจ ไฟฟ้า ประปา สถานศึกษา และนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น</p> <p>๒. ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อได้รับแจ้งเหตุสาธารณภัยให้แจ้งเหตุดังนี้</p> <p>๒.๑ ให้ชุดปฏิบัติการเวรเตรียมพร้อมประจำวัน หากเป็นเหตุเพลิงไหม้ให้นำรถบรรทุกน้ำดับเพลิง (๐๕) จำนวน ๒ คัน หากเป็นเพลิงไหม้อาคาร ต้องนำรถบันได (๐๓) รถ (๐๕)หรือรถ (๑๑) พร้อมอุปกรณ์ออกไปด้วย</p> <p>๒.๒ ให้หัวหน้าชุดปฏิบัติการที่ควบคุมจนท. ออกระงับเหตุ ประสานงานกับอาสาสมัครที่รับผิดชอบพื้นที่เกิดเหตุ (อยู่ใกล้จุดเกิดเหตุมากกว่า) เดินทางไปยังจุดเกิดเหตุพร้อมรายงานให้หัวหน้าชุดปฏิบัติการทราบ และหากเข้าระงับเหตุเบื้องต้นได้ให้รับดำเนินการ(ตามหลักปฏิบัติที่ได้ทำการฝึกอบรมไปแล้ว) โดยขั้นตอนให้รับช่วยเหลือผู้ที่ติดอยู่ในที่เกิดเหตุออกมาก่อนเพื่อความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน</p>	<p>๑๕ -๓๑ ธ.ค. ๕๗</p> <p>วันศุกร์สุดท้ายของทุกเดือน</p> <p>๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>ผู้จัดทำรายงานและเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p> <p>ผู้จัดทำรายงาน</p> <p>๑.จนท.สดพ.ทุ่งครุ ๒.อาสาสมัครในพื้นที่ ๓.หัวหน้าชุดปฏิบัติการ</p>	

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
<p>๒.๓ หัวหน้าชุดปฏิบัติการเมื่อทราบข้อมูลแล้ว ให้รายงานศูนย์วิทยุพระรามทราบเป็นระยะ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และระหว่างเดินทางหากเกิดปัญหาจากการจราจรติดขัดก็ให้ขอความร่วมมือจาก จนท.สน.ทุ่งครุ หรือ สน.ราษฎร์บูรณะ</p>	<p>๑ ม.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.หน.ชุดปฏิบัติการ ๒.เจ้าหน้าที่สถานี ดับเพลิงทุ่งครุ ๓.อาสาสมัคร ๔. สน.ท้องที่</p>	
<p>๒.๔ เมื่อถึงจุดเกิดเหตุหัวหน้าชุดปฏิบัติการต้องประเมินสถานการณ์และรายงานสภาพที่เกิดเหตุ ผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือผู้ที่ติดอยู่ในที่เกิดเหตุ ให้ศูนย์วิทยุพระรามทราบอย่างละเอียดที่สุด เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาจะได้ประเมินสถานการณ์ หากสดพ.ทุ่งครุ ไม่สามารถระงับเหตุหรือหากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ สถานีข้างเคียงจะได้นำมาสนับสนุนได้ถูกต้อง</p>	<p>๑ ม.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.หัวหน้าชุด ปฏิบัติการ ๒.เจ้าหน้าที่สถานี ดับเพลิงทุ่งครุ</p>	
<p>๒.๕ อาสาสมัครที่มาถึงจุดเกิดเหตุก่อน ให้รายงานข้อมูล แก่หัวหน้าชุดปฏิบัติการว่าจะมีประชาชนได้รับบาดเจ็บกี่คน เป็นใครและได้นำส่งโรงพยาบาลไหน หรือหากมีผู้ติดอยู่ในอาคารอยู่บริเวณใดให้แจ้งด้วย เพื่อชุดปฏิบัติการในอาคารจะได้เข้าไปช่วยอย่างทันท่วงที</p>	<p>๑ ม.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.หัวหน้าชุด ปฏิบัติการ ๒.อาสาสมัครที่เข้าถึง จุดเกิดเหตุก่อน</p>	
<p>๒.๖ เมื่อรถดับเพลิงมาถึงจุดเกิดเหตุ อาสาสมัคร ต้องอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ ให้เข้าถึงจุดเกิดไม่กีดขวางเส้นทางพร้อมทั้งเป็นกำลังเสริมให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการและอยู่ภายใต้การควบคุมสั่งการของเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ เท่านั้น สน.ท้องที่อำนวยความสะดวกด้านจราจร</p>	<p>๑ ม.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.หัวหน้าชุด ปฏิบัติการ ๒.เจ้าหน้าที่สถานี ดับเพลิงทุ่งครุ ๓.อาสาสมัคร ๔.สถานีตำรวจท้องที่</p>	

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
<p>๒.๗ การปฏิบัติการในที่เกิดเหตุ เบื้องต้นเป็นหน้าที่ของหัวหน้าชุดปฏิบัติการ หากหัวหน้าสถานีหรือเวรอำนาจการประจำวันหรือผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่าเดินทางมาถึงที่เกิดเหตุ ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่สูงที่สุด เป็นผู้ควบคุมสั่งการ</p>	<p>๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.หัวหน้าสถานี ดับเพลิงทุ่งครุ ๒.เวรอำนาจการประจำวันหรือผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่านั้น ๓.หัวหน้าชุดปฏิบัติการ</p>	
<p>๒.๘ ตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจเพื่ออำนาจการและประสานการปฏิบัติงานฝ่ายต่างๆ โดยให้ผู้อำนาจการกรุงเทพมหานคร (ผู้ว่าราชการ กทม.) หรือรองผอ.กทม.(ป.กทม.) หรือ ผช.ผอ.กทม.(ผอ.เขตทุ่งครุ) หรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดที่อยู่ ณ ที่นั้น เป็นผู้อำนวยการศูนย์</p>	<p>๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.ผู้บังคับบัญชา ระดับสูง ๒. ผว.กทม. ๓. ป.กทม. ๔. ผอ.เขตทุ่งครุ</p>	
<p>๒.๙ ประสานสำนักงานเขตทุ่งครุ เพื่อจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นให้แก่ประชาชนผู้ประสบเหตุ และฝ่ายโยธาดำเนินการกางเต็นท์ หรือจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราวให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ฝ่ายเทศกิจอำนวยความสะดวกด้านการจราจร และการรักษาความปลอดภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ สน.ท้องที่</p>	<p>๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.สำนักงานเขตทุ่งครุ(ฝ่ายปกครอง ฝ่ายโยธา ฝ่ายเทศกิจ) ๒.สถานีตำรวจท้องที่</p>	
<p>๓. ขั้นตอนการปฏิบัติหลังเกิดสาธารณภัย เมื่อเหตุการณ์ยุติลงแล้ว สถานีดับเพลิงทุ่งครุ ประสานฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และสำนักงานเขตทุ่งครุ เข้าทำการบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูบูรณะดังนี้</p> <p>๓.๑ ตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุผู้ประสบภัยและจัดทำบัญชีไว้เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ</p> <p>๓.๒ จัดหาที่พักชั่วคราวให้กับผู้ประสบภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเครื่องอุปโภค บริโภค กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ</p>	<p>๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.สำนักงานเขตทุ่งครุ(ฝ่ายปกครอง ฝ่ายโยธา ฝ่ายเทศกิจ) ๒.ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัยของสำนักป้องกันฯ ๓.สถานีดับเพลิงทุ่งครุ</p>	

ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
<p>๓.๓ เจ้าพนักงานท้องถิ่นพิจารณาว่าสมควรจะมีการปรับปรุงหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่เกิดเหตุหรือไม่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการป้องกัน อัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และ รายงานต่อคณะกรรมการควบคุมอาคารภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่เกิดเหตุ เพื่อให้คณะกรรมการควบคุมอาคารพิจารณาตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อไป</p>	<p>๑ ม.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘</p>	<p>๑.สำนักงานเขตทุ่งครุ(ฝ่ายปกครอง ฝ่ายโยธา ฝ่ายเทศกิจ)</p>	

๗. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย

หน่วยงาน/ส่วนราชการ ผู้เข้าร่วมดำเนินการ	ภารกิจที่ดำเนินการ	วัน/เดือน/ปี	หมายเหตุ
๑. สถานีดับเพลิงทุ่งครุ	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการเชิงรุกก่อนเกิดเหตุ มีการอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัคร เพื่อสร้างเครือข่ายและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ - จัดทำทะเบียนสมาชิกอาสาสมัคร และหน่วยบรรเทา พร้อมช่องทาง การติดต่อสื่อสารไว้ที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ - ดำเนินการสำรวจจุดเสี่ยงและทำแผนเผชิญเหตุของแต่ละพื้นที่ - จัดเตรียมรถ อุปกรณ์ในการระงับเหตุสาธารณภัย พร้อมอุปกรณ์ส่วนบุคคลให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา - ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ระบุ ๓ ขั้นตอน คือ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ 	๑ ต.ค. ๕๗ - ๓๐ ก.ย. ๕๘	
๒. สำนักงานเขตทุ่งครุ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแผนเผชิญเหตุระดับเขตโดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการระดมความคิด แนวทางการแก้ปัญหา ร่วมกันและจัดให้มีการฝึกซ้อมแผนเผชิญ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง 	๑ ต.ค. ๕๗ - ๓๐ ก.ย. ๕๘	
๓. สถานีตำรวจทุ่งครุและ สถานีตำรวจราษฎร์บูรณะ	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการตามภารกิจที่มีอยู่ใน ๓ ขั้นตอนเช่นเดียวกับสถานีดับเพลิงทุ่งครุ (ตามหน้าที่รับผิดชอบ) - อำนวยความสะดวกด้านการจราจรในระหว่างเกิดเหตุและรักษาความปลอดภัย และดูแลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยในพื้นที่รับผิดชอบ 	๑ ต.ค. ๕๗ - ๓๐ ก.ย. ๕๘	
๔.อาสาสมัครในพื้นที่เขต ทุ่งครุ	<ul style="list-style-type: none"> เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาเข้าเวรที่ สถานีดับเพลิงทุ่งครุ ผลัดละ ๒ คน 	๑ ม.ค. - ๓๐ ก.ย. ๕๘	

๘. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘)

๙. แนวทางประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๙.๑.๑ จำนวนอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพและขึ้นทะเบียนไว้ที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ พร้อมช่องทางการติดต่อสื่อสารมีจำนวนเพิ่มขึ้นและสามารถเข้าถึงจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วสามารถระงับเหตุเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๑.๒ ลดอัตราการเกิดสาธารณภัยในพื้นที่เขตทุ่งครุลง หรือมีระดับความรุนแรงของเหตุลดลง เนื่องจากอาสาสมัครสามารถเข้าระงับเหตุเบื้องต้นได้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ

๙.๑.๓ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงทุ่งครุ สำนักงานเขตทุ่งครุ นักการเมืองท้องถิ่น และอาสาสมัครมูลนิธิ องค์กรการกุศลต่างๆ ในพื้นที่ ทำให้การปฏิบัติการเป็นเอกภาพนำไปสู่การปฏิบัติงานเชิงบูรณาการต่อไป

๙.๒ วิธีประเมินผล ดำเนินการโดยสำรวจความคิดเห็น ความพึงพอใจ ของอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมและประชาชนในพื้นที่ก่อนและหลังการฝึกอบรม

๙.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล แบบสำรวจความคิดเห็น ความพึงพอใจและข้อมูลสถิติ การเกิดสาธารณภัยก่อนและหลังการฝึกอบรม

๑๐. ข้อเสนอแนะ

เห็นควรให้มีการจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ผู้ประกอบการ ผู้นำท้องถิ่นทุกสาขาอาชีพ (เหมือนวิธีการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๕) ทั้งนี้ เพื่อช่วยกันระดมสมอง ประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข ร่วมกัน เพราะสภาพปัญหาแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ควรให้แต่ละเขตร่วมกับสถานดับเพลิงที่รับผิดชอบร่วมกันจัดทำแผนเผชิญเหตุ ในภาพรวมของเขตนั้นๆ โดยมีการแบ่งโซนและมอบหมายภารกิจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละโซน รับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการฝึกซ้อมแผนพร้อมกันอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อนึ่ง เมื่อมีการประชุมแผนปฏิบัติการร่วมกันของทุกภาคส่วนก็จะเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะทำให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งองค์กรในพื้นที่ได้รู้จักกัน มีการปฏิสัมพันธ์ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำเพราะไม่รู้จักกัน ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดการประสานงาน เหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา เช่น ในกรณีของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงกับอาสาสมัครที่ต่างคนต่างทำ ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า และเป็นปัญหาอุปสรรค ดังนั้น หากดำเนินการตามโครงการดังกล่าวได้สำเร็จ คาดว่าจะเป็นแนวทางที่ทำให้การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการต่อไป

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเกิดเพลิงไหม้และการใช้อุปกรณ์ดับเพลิง

ทฤษฎีการเกิดเพลิงไหม้

อัคคีภัย คือ ภัยอันตรายที่เกิดจากไฟ ที่เกินการควบคุม และลุกลาม ต่อเนื่อง สร้างความเสียหาย ให้แก่ชีวิต ทรัพย์สิน และสภาพแวดล้อม

การสันดาปหรือการเผาไหม้(combustion)การเผาไหม้ คือ ปฏิกิริยาทางเคมี ซึ่งเชื้อเพลิง ได้รวมตัวกับออกซิเจน จากอากาศและปล่อยพลังงานความร้อนและแสงสว่าง

องค์ประกอบของไฟ (fire triangle)

การที่จะเกิดไฟขึ้นได้นั้น ต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ

เชื้อเพลิง (fuel) ซึ่งจะอยู่ในสภาพของแข็ง ของเหลว หรือแก๊ส
ออกซิเจน (oxygen) ซึ่งจะมีอยู่ในอากาศประมาณ 21% โดยปริมาตร
ความร้อน (heat) พอเพียงที่จะติดไฟได้
เมื่อมีองค์ประกอบทั้ง 3 ครบแล้วไฟจะเกิดลุกไหม้ขึ้นและเกิดปฏิกิริยาลูกโซ่

การใช้สามเหลี่ยมของไฟ(the use of the fire triangle)

สามเหลี่ยมของไฟ แสดงให้เห็นว่าไฟจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ เชื้อเพลิง(ในรูปแบบของไอระเหย) อากาศ(ออกซิเจน)และความร้อน(ถึงอุณหภูมิติดไฟ)และการที่จะดับไฟนั้นก็ต้องเอาอย่างใดอย่างหนึ่งออกไป

ดังนั้นองค์ประกอบในการเผาไหม้มีอยู่ 4 องค์ประกอบ คือ

1. เชื้อเพลิง (Fuel) คือ วัตถุใดๆ ก็ตามที่สามารถทำปฏิกิริยากับออกซิเจนได้อย่างรวดเร็วในการเผาไหม้ เช่น แก๊ส ไม้ กระดาษ น้ำมัน โลหะ พลาสติก เป็นต้น เชื้อเพลิงที่อยู่ในสถานะแก๊สจะสามารถลุกไหม้ไฟได้ แต่

เชื้อเพลิงที่อยู่ในสถานะของแข็งและของเหลวจะไม่สามารถลุกไหม้ไฟได้ ถ้าโมเลกุลที่ผิวของเชื้อเพลิงไม่อยู่ในสภาพที่เป็นก๊าซ การที่โมเลกุลของของแข็งหรือของเหลวนั้นจะสามารถแปรสภาพ กลายเป็นก๊าซได้นั้นจะต้องอาศัยความร้อนที่แตกต่างกันตามชนิดของเชื้อเพลิงแต่ละชนิด ความแตกต่างของลักษณะการติดไฟของเชื้อเพลิงดังกล่าวขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ 4 ประการ ดังนี้ A

1.1 ความสามารถในการติดไฟของสาร (Flamability Limits)

เป็นปริมาณไอของสารที่เป็นเชื้อเพลิงในอากาศที่มีคุณสมบัติซึ่งพร้อมจะติดไฟได้ในการเผาไหม้นั้น ปริมาณไอเชื้อเพลิงที่ผสมกับอากาศนั้นจะต้องมีปริมาณพอเหมาะจึงจะติดไฟได้ โดยปริมาณต่ำสุดของไอเชื้อเพลิงที่เป็น % ในอากาศ ซึ่งสามารถจุดติดไฟได้เรียกว่า “ค่าต่ำสุดของไอเชื้อเพลิง (Lower Flammable Limit)” และปริมาณสูงสุดของไอเชื้อเพลิงที่เป็น % ในอากาศซึ่งสามารถจุดติดไฟได้เรียกว่า “ค่าสูงสุดของไอเชื้อเพลิง (Upper Flammable Limit)” ซึ่งสารเชื้อเพลิงแต่ละชนิดจะมีค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของไอเชื้อเพลิงแตกต่างกันไป

1.2 จุดวาบไฟ (Flash Point) คืออุณหภูมิที่ต่ำที่สุด ที่สามารถทำให้เชื้อเพลิงคายไอออกมาผสมกับอากาศในอัตราส่วน ที่เหมาะสมถึงจุดที่มีค่าต่ำสุดถึงค่าสูงสุดของไอเชื้อเพลิง เมื่อมีประกายไฟก็จะเกิดการติดไฟเป็นไฟวาบขึ้นและดับ

1.3 จุดติดไฟ (Fire Point) คืออุณหภูมิของสารที่เป็นเชื้อเพลิงได้รับความร้อน จนถึงจุดที่จะติดไฟได้ แต่การติดไฟนั้นจะต้องต่อเนื่องกันไปโดยปกติความร้อนของ Fire Point จะสูงกว่า Flash Point ประมาณ 7 องศาเซลเซียส

1.4 ความหนาแน่นไอ (Vapor Density) คืออัตราส่วนของน้ำหนักของสารเคมีในสถานะก๊าซต่อ น้ำหนักของอากาศเมื่อมีปริมาณเท่ากัน ความหนาแน่นไอ ใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้ทราบว่าก๊าซนั้นจะหนักหรือเบากว่าอากาศซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการควบคุมอัคคีภัย

2. ออกซิเจน (Oxygen) อากาศที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา นั้นมีก๊าซออกซิเจนเป็นองค์ประกอบ ประมาณ 21 % แต่การเผาไหม้แต่ละครั้งนั้นจะต้องการออกซิเจนประมาณ 16 % เท่านั้น ดังนั้นจะเห็นว่าเชื้อเพลิงทุกชนิดที่อยู่ในบรรยากาศรอบ ๆ ตัวเรานั้นจะถูกล้อมรอบด้วยออกซิเจน ซึ่งมีปริมาณเพียงพอสำหรับการเผาไหม้ยิ่งถ้าปริมาณออกซิเจนยิ่งมากเชื้อเพลิงก็ยิ่งติดไฟได้ดีขึ้น และเชื้อเพลิงบางประเภทจะมีออกซิเจนในตัวเองอย่างเพียงพอที่จะทำให้ตัวเองไหม้ได้โดยไม่ต้องใช้ออกซิเจนที่อยู่โดยรอบเลย

3. ความร้อน (Heat) ความร้อน คือ พลังงานที่ทำให้เชื้อเพลิงแต่ละชนิดเกิดการคายไอออกมา

4. ปฏิกิริยาลูกโซ่ (Chain Reaction) หรือการเผาไหม้อย่างต่อเนื่อง คือ กระบวนการเผาไหม้ที่เริ่มตั้งแต่เชื้อเพลิงได้รับความร้อนจนติดไฟเมื่อเกิดไฟขึ้น หมายถึง การเกิดปฏิกิริยา กล่าวคืออะตอมจะถูกเหวี่ยงออกจากโมเลกุลของเชื้อเพลิง กลายเป็นอนุมูลอิสระ และอนุมูลอิสระเหล่านี้จะกลับไปอยู่ที่ฐานของไฟอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดเปลวไฟ

แหล่งกำเนิดอัคคีภัย

แหล่งกำเนิดอัคคีภัยเป็นสาเหตุของการจุดติดไฟมีสาเหตุและแหล่งกำเนิดแตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ไฟฟ้า
2. การสูบบุหรี่หรือการจุดไฟ
3. ความเสียดทานของประกอบของเครื่องจักร เครื่องยนต์
4. เครื่องทำความร้อน
5. วัตถุที่มีผิวร้อนจัด เช่น เหล็กที่ถูกเผา ท่อไอน้ำ
6. เตาเผาซึ่งไม่มีฝาปิดหรือเปลวไฟที่ไม่มีสิ่งปกคลุม
7. การเชื่อมและตัดโลหะ
8. การลุกไหม้ด้วยตัวเอง เกิดจากการสะสมของสารบางชนิด เช่น พวกขยะแห้ง ถ่านหินจะก่อให้เกิดความร้อนขึ้นในตัวของมันเอง จนกระทั่งถึงจุดติดไฟ
9. เกิดจากการวางเพลิง
10. ประกายไฟที่เกิดจากเครื่องจักรขัดข้อง
11. โลหะหรือวัตถุหลอมเหลว
12. ไฟฟ้าสถิต
13. ปฏิกิริยาของสารเคมีบางชนิด เช่น โซเดียม โปแตสเซียม ฟอสฟอรัส เมื่อสัมผัสกับน้ำ อากาศ หรือวัสดุอื่นๆ ทำให้เกิดการลุกไหม้ได้
14. สภาพบรรยากาศที่มีสิ่งปนเปื้อนก่อให้เกิดการระเบิดได้
15. จากสาเหตุอื่น ๆ

การป้องกันและลดความสูญเสียจากอัคคีภัย

การจัดระเบียบเรียบร้อยดี หมายถึง การป้องกันการติดต่อกุหลาม โดยจัดระเบียบในการเก็บรักษา สารสมบัติที่น่าจะเกิดอัคคีภัยได้ง่ายให้ถูกต้องตามลักษณะการเก็บรักษา สารสมบัตินั้น ๆ ทั้งภายในและภายนอกอาคารให้

เรียบร้อย โดยไม่สะสมเชื้อเพลิงไว้เกินประมาณที่กำหนด เพราะเมื่อเกิดเพลิงไหม้ย่อมทำให้เกิดการติดต่อกุณามขึ้นได้ การตรวจตราซ่อมบำรุงดี หมายถึง การกำจัดสาเหตุในการกระจายตัวของเชื้อเพลิงและความร้อน เช่น การตรวจตราการไหลรั่วของเชื้อเพลิงต่าง ๆ พร้อมทั้งการควบคุมดูแลมิให้เกิดการกระจายตัวของความร้อนของเครื่องทำความร้อน

การมีระเบียบวินัยดี หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย เช่น สถานที่ใดที่ให้มีไว้ซึ่งเครื่องดับเพลิง

ความร่วมมือที่ดี หมายถึง การศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยการฝึกการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการดับเพลิง ตลอดจนการฝึกซ้อมในการปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินเมื่อเกิดเพลิงไหม้

ผลกระทบที่เกิดจากอัคคีภัย

ผลที่เกิดขึ้นจากอัคคีภัยโดยตรงที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตอันเนื่องมาจากความร้อน เกิดความเสียหายแก่อาคารสถานที่ และเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยตรง เมื่อไฟไหม้ จะทำให้โรงงานอุตสาหกรรมเกิดความเสียหาย เครื่องจักรถูกทำลายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างขึ้นมาใหม่หรือจัดหาเครื่องจักรใหม่มาทดแทนของเก่า

หลักการดับเพลิง

สามารถทำได้ 4 วิธีดังนี้

1. การลดความร้อนที่จะทำให้เกิดการระเหย (ELIMINATION HET CAUSING OILVAPOURIZATION)
ไอรระเหยของน้ำมัน คือ เชื้อเพลิงความร้อนทำให้น้ำมันระเหยเป็นไอ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องลดความร้อนลงเพื่อไม่ให้ น้ำมันระเหยเป็นไอ น้ำเป็นตัวสำคัญที่สุดในการลดความร้อน โดยน้ำที่ฟอยละเอียด จะมีประสิทธิภาพมาก ฟอยน้ำที่ฉีดลงไปบนเปลวไฟจะไปลดความร้อน ซึ่งจะเป็นตัวทำให้เกิดการกลายเป็นไอของน้ำมัน และเป็นการลดอุณหภูมิ ของผิวน้ำมัน ซึ่งเป็นการป้องกันการระเหยเป็นไอด้วย นอกจากนั้นยังเป็นตัวลดความร้อนของวัสดุอุปกรณ์ใกล้เคียงต่าง ๆ ให้ต่ำกว่าจุดติดไฟ ของไอน้ำมันด้วย

2. การป้องกันออกซิเจนในอากาศรวมตัวกับเชื้อเพลิง (PREVENT OXYGEN IN AIR COMBINING WITH FUEL)

การป้องกันมิให้ออกซิเจนรวมตัวกับเชื้อเพลิงทำได้สองอย่างคือการใช้แก๊สเฉื่อย ไปลงจำนวนออกซิเจนในอากาศ หรือการใช้สิ่งที่หนักอากาศคลุมเชื้อเพลิงไว้ สำหรับพื้นที่ที่เพลิงไหม้ไม่ใหญ่โตนักใช้คาร์บอนไดออกไซด์ ผงเคมีแห้งหรือ ใอน้ำจะได้ผลดี โฟมจะเป็นตัวกั้นอากาศกับเชื้อเพลิงอย่างดี ถ้าสามารถคลุม พื้นที่ ได้ทั้งหมดไม่มีช่องว่าง แต่ใช้กับน้ำมันที่กำลังไหลไม่ได้ ผ้ากระสอบ หรือผ้าหนาที่เปียกๆ สามารถที่จะดับเพลิงที่เกิดในภาชนะที่เล็กๆได้

3. การกำจัดเชื้อเพลิง (ELIMINATE FUEL SUPPLY)

เมื่อขาดเชื้อเพลิงไฟก็จะดับสามารถทำได้ดังนี้

-นำเชื้อเพลิงออกจากบริเวณอัคคีภัยหรือ โดยการถ่ายทิ้ง(blowdown) สูบน้ำมันออกจากถัง การเปลี่ยนทิศทาง การไหล เป็นต้น

-ในกรณีที่ขนย้ายเชื้อเพลิงไม่ได้ ให้ใช้วิธีนำสารอื่นๆมาเคลือบผิว ของเชื้อเพลิงนี้เอาไว้ เช่น โฟม น้ำละลายเกลือ น้ำละลายผงซักฟอก หรือ สารอื่นๆเมื่อน้ำตกลงบนผิววัสดุแล้วจะปรกคลุมอยู่นานตรงที่น้ำ หรือสารเคมีที่ผสม ในน้ำไม่สลายตัว

4. การตัดปฏิกิริยาลูกโซ่ (CHAIN REACTION)

เป็นวิธีการดับเพลิงแบบใหม่ที่ได้ผลมากโดยการใช้สารบางชนิดที่มีความไวต่อออกซิเจนมาก สารดังกล่าวได้แก่ พวก ไฮโดรคาร์บอน ประกอบด้วยฮาโลเจน(HALOGENATED HYDROCARBON) ซึ่งสารฮาโลเจน ได้แก่ ไอ โคลดีโบรมีน ครอรีนและฟลูออรีนสารดับเพลิงประเภทนี้เรียกว่า"ฮาลอน(HALON)" เป็นต้น

การแยกประเภทของไฟ

แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามมาตรฐาน NFPA

ไฟประเภท A เป็นเพลิงที่ลุกไหม้จาก ไม้ ผ้า กระดาษ พลาสติก ยาง เป็นต้น

ไฟประเภท B เป็นเพลิงที่ลุกไหม้จากของเหลวติดไฟชนิดต่างๆ สารเคมี ก๊าซ น้ำมัน

ไฟประเภท C เป็นเพลิงไหม้ที่เกิดจากอุปกรณ์ไฟฟ้า หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีกระแสไฟอยู่

ไฟประเภท D เป็นเพลิงไหม้โลหะ หรือสารเคมีที่เป็นโลหะ

เครื่องมือดับเพลิงชนิดต่างๆ (ใช้ในการดับเพลิงเบื้องต้น)

เครื่องดับเพลิงมีอยู่หลายชนิด ส่วนมากมีขนาดเล็ก สะดวกแก่การเคลื่อนย้าย และใช้ได้ผลดีกับเพลิงขนาดเล็ก ที่เริ่มเกิดเท่านั้น ผู้ใช้ต้องรู้จักเลือกเครื่องดับเพลิง ให้ถูกกับชนิดของเพลิง จึงจะสามารถดับได้

1. เครื่องดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง Dry chemical (powder)

เป็นเครื่องมือดับเพลิงที่ใช้ได้ผลรวดเร็วในการดับไฟเกือบทุกชนิด ในถังจะประกอบด้วยผงเคมีแห้ง โซเดียม ไบคาร์บอเนตและมีสารกันชื้น ผงเคมีนี้ไม่เป็นสื่อไฟฟ้า จึงใช้ได้ดีกับเชื้อเพลิง ที่เป็นเพลิงไฟฟ้า ที่มีกระแสไฟอยู่ ในถังจะประกอบด้วยผงเคมี ซึ่งมีหลายชนิด หลายคุณภาพไว้ในถัง แล้วอัดแรงดันด้วยก๊าซไนโตรเจนเข้าไป เวลาใช้ ผงเคมี จะถูกดันออกไปคลุมไฟทำให้อับอากาศ ควรใช้ภายนอกอาคาร เพราะผงเคมีเป็นฝุ่นละออง ฟุ้งกระจายทำให้เกิดความสกปรก และเป็นอุปสรรคในการเข้าพจญเพลิง อาจทำให้อุปกรณ์

ไฟฟ้าราคาแพง เสียหาย การตรวจสอบสภาพควรตรวจทุกๆ 6 เดือน ใช้ดับไฟประเภท A , B และ C

2. เครื่องดับเพลิงชนิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หรือซีโอทู (Carbondioxide)

เป็นเครื่องมือดับเพลิงที่ใช้ได้ผลรวดเร็วในการดับไฟเกือบทุกชนิด ในถังจะประกอบด้วยผงเคมีแห้ง โซเดียมไบคาร์บอเนต และมีสารกันชื้น ผงเคมีนี้ไม่เป็นสื่อไฟฟ้า จึงใช้ได้กับเชื้อเพลิง ที่เป็นเพลิงไฟฟ้า ที่มีกระแสไฟฟ้าอยู่ ในถังจะประกอบด้วยผงเคมี ซึ่งมีหลายชนิด หลายคุณภาพไว้ในถัง แล้วอัดแรงดันด้วยก๊าซไนโตรเจนเข้าไป เวลาใช้ ผงเคมีจะถูกดันออกไปคลุมไฟทำให้อับอากาศ ควรใช้ภายนอกอาคาร เพราะผงเคมีเป็นฝุ่นละอองฟุ้งกระจายทำให้เกิดความสกปรก และเป็นอุปสรรคในการเข้าผจญเพลิง อาจทำให้อุปกรณ์ไฟฟ้าราคาแพง เสียหาย การตรวจสอบสภาพควรตรวจทุกๆ 6 เดือน ใช้ดับไฟประเภท A , B และ C

3. เครื่องดับเพลิงชนิดน้ำสะสมแรงดัน (Water)

เครื่องดับเพลิงชนิดบรรจุน้ำธรรมดา ภายในบรรจุน้ำธรรมดา อาศัยแรงดันของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือไนโตรเจนที่อัดใช้ในกระบอกโลหะ ใช้ดับเพลิงธรรมดา เช่น ไม้ ถ่าน กระดาษ เสื้อผ้า อาคารบ้านเรือน ใช้ดับไฟประเภท A

4. เครื่องดับเพลิงชนิดโฟมสะสมแรงดัน (Foam)

บรรจุอยู่ในถังที่มีน้ำยาโฟมผสมกับน้ำแล้วอัดแรงดันเข้าไว้ (นิยมใช้โฟม AFFF) ใช้ในการดับเพลิงประเภท A และ B โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดับเพลิงประเภท B เนื่องจากน้ำยาโฟม AFFF เบามาก จึงลอยบนผิวหน้าน้ำมันได้รวดเร็ว เมื่อผิวหน้าน้ำมันขาดอากาศไฟจะดับลงทันทีเวลาใช้ถอดสลักและบีบคันบีบแรงดันจะดันน้ำผสมกับ

โฟมผ่านหัวฉีดฝักบัว ฟ่นออกมาเป็นฟองกระจายไปปกคลุมบริเวณที่เกิดไฟไหม้ ทำให้อับอากาศขาดออกซิเจน และลดความร้อน ใช้ดับไฟประเภท A และ B ไฟประเภท บี มีสัญลักษณ์เป็นรูปตัว B สีขาวหรือดำ อยู่ในรูปสี่เหลี่ยม

5. เครื่องดับเพลิงชนิดน้ำยาเหลวระเหย ฮาโลตรอน (Halotron)

ดับเพลิงที่เกิดจากน้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้าได้ดี เมื่อเทียบกับเครื่องดับเพลิงชนิดอื่นๆ มีตัวยาที่สามารถใช้ในการดับเพลิงที่เกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงเหลวอย่างอื่น หรือเชื้อเพลิงธรรมดาก็ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่เดิมบรรจุน้ำยาเหลวระเหยชนิด BCF Halon โบร โมคลอโร ไคฟลูออโร ซึ่งเป็นสาร CFC ไว้ในถังสีเหลือง ใช้ดับไฟได้ดีแต่มีสารพิษ และในปัจจุบันองค์การสหประชาชาติ ประกาศให้เลิกผลิต

พร้อมทั้งให้ทุกประเทศ ลดการใช้จนหมดสิ้น เพราะเป็นสารที่ทำลายสิ่งแวดล้อมโลกบางประเทศเช่น ออสเตรเลีย ถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย : ปัจจุบันน้ำยาเหลวระเหยที่ไม่มีสาร CFC มีหลายยี่ห้อ และหลายชื่อ ใช้ดับไฟประเภท C และ B ส่วนไฟประเภท A ต้องมีความชำนาญ สามารถฉีดใช้ได้ไกลกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกไซด์ คือระยะ 3-4 เมตร

ข้อปฏิบัติขณะเกิดอัคคีภัย

- เพื่อความปลอดภัยขณะเกิดอัคคีภัย ควรมีสติ รีบออกจากบริเวณนั้นให้เร็วที่สุด
- ตั้งสติให้ดี รีบแจ้ง รีบดับ หรือป้องกันไม่ให้ลุกลาม
- รีบตัดไฟฟ้าภายในอาคารบ้านเรือนโดยการสับสะพานไฟ
- ดูว่าไฟไหม้เกิดจากอะไร ควรดับไฟให้ถูกวิธี
- หากไฟลุกลามให้รีบออกจากบริเวณนั้นให้เร็วที่สุด ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำให้หมาดๆคลุมตัวเพื่อป้องกันความร้อน และก้มต่ำเพื่อไม่ให้สำลักควัน
- หากหนีออกมาไม่ได้ ให้นำผ้าชุบน้ำอุดตามช่องหรือรูรั่ว เพื่อไม่ให้ควันเข้ามาในห้อง ปิดแอร์ แล้วหนีไปที่ริมหน้าต่างเพื่อขอความช่วยเหลือจากคนภายนอก หรือใช้โทรศัพท์มือถือแจ้งก็ได้
- ถ้าเกิดไฟลุกติดตัวให้เอามือซ้ายแตะไหล่ขวา มือขวาแตะไหล่ซ้าย แล้วกลิ้งตัวไปมาเพื่อดับไฟ หรือใช้ผ้าหาคอมตัวเพื่อดับไฟ

สารพิษต่างๆที่อยู่ในควันไฟที่อาจเกิดขึ้นขณะเกิดเพลิงไหม้

สารพิษต่างๆที่อยู่ในควันไฟที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่เกิดเพลิงไหม้ที่สำคัญ เช่น

1.คาร์บอนมอนอกไซด์ (CARBON MONOXIDE) เป็นแก๊สพิษที่มีอันตรายอย่างสูงต่อคน และเกิดขึ้นได้มากเสมอในการเผาไหม้ในบริเวณจำกัด อันตรายต่อคน คือ ถ้าผสมอยู่ในอากาศคิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร ถ้าเกิน 0.05% มีอันตราย ถ้ามีอยู่ 0.16% ทำให้หมดสติ ใน 2 ชั่วโมง ถ้ามีอยู่ 1.26% จะหมดสติภายใน 1 ถึง 3 นาทีของการหายใจและอาจถึงชีวิตได้นอกจากความเป็นพิษแล้ว แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์ ยังเป็นแก๊สเชื้อเพลิงอีกด้วย เมื่อมีความเข้มข้นในอากาศสูง ๆ สามารถลุกไหม้และเกิดการระเบิดได้อย่างรุนแรง เพลิงไหม้ในบริเวณที่โล่งแจ้งจะมีอันตรายจากแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์น้อยลงไป

2.แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ (CARBON DIOXIDE) เกิดจากการเผาไหม้อย่างสมบูรณ์แบบไม่เป็นเชื้อเพลิง และมักก่ออันตรายแก่ร่างกายโดยตรง แต่จะไม่ทำให้ร่างกายขาดออกซิเจน ถ้าแก๊สนี้มีความเข้มข้นในอากาศเกินกว่า 5.0% โดยปริมาตร จะมีอันตรายและทำให้ผู้สูดดมหมดสติได้

3.แก๊สไฮโดรเจนไซยาไนด์ (HYDROGEN CYANIDE) เป็นแก๊สพิษที่มีความรุนแรงมากกว่าแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์มาก ส่วนผสมในอากาศ 100 ppm. มีผลให้ผู้สูดดมหมดสติและเสียชีวิตได้ในเวลา 30-60 นาที แก๊สนี้เกิดจากการเผาไหม้สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ที่มีองค์ประกอบของคลอรีน เช่น พลาสติก ยาง เส้นใย ขนสัตว์ หนังสือ ไม้ หรือผ้า โหลใหม่ เป็นแก๊สที่เบากว่าอากาศ จึงมีอันตรายมากในการเผาไหม้ในอาคาร หรือบริเวณจำกัดต่าง ๆ

4.แก๊สฟอสจีน (PHOSGENE) เกิดจากการเผาไหม้สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ที่มีส่วนประกอบของคลอรีน เช่นคาร์บอนเตตระคลอไรด์ ฟรีออน (น้ำยาทำความเย็น) หรือเอทิลีนไดคลอไรด์ เป็นแก๊สที่เป็นพิษสูงมาก ได้รับเพียง 25 ppm. ในอากาศในเวลา 30-60 นาที ก็อาจเสียชีวิตได้

5.แก๊สไฮโดรเจนคลอไรด์ (HYDROGEN CHLORIDE) เป็นแก๊สพิษที่เกิดจากการเผาไหม้สารที่มีองค์ประกอบของคลอรีน มีสภาพเป็นกรดและทำอันตรายได้เช่นกัน แม้จะไม่รุนแรงเท่ากับแก๊สฟอสจีนหรือแก๊สไฮโดรเจนไซยาไนด์ก็ตาม

6.แก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ (HYDROGEN SULFIDE) เกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของวัสดุพวก ยาง พรม ไม้ ขนสัตว์ หรือวัสดุอื่นใดที่มีกำมะถันผสมอยู่ เป็นแก๊สที่มีอันตรายมากเพียง 400-700 ppm. ในอากาศได้รับนาน 30-60 นาที ทำให้เสียชีวิต นอกจากนั้นยังเป็นแก๊สเชื้อเพลิงซึ่งลุกติดไฟได้อีกด้วย แต่ไม่ถึงขั้นเกิดระเบิด มีกลิ่นคล้ายไข่เน่า มักจะเรียกว่า “แก๊สไข่เน่า” มีฤทธิ์ทำลายเนื้อเยื่อต่าง ๆ ได้มาก

7.แก๊สซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SULFUR DIOXIDE) เกิดจากการเผาไหม้สมบูรณ์ของกำมะถันในอากาศ เป็นแก๊สพิษความเข้มข้นเพียง 150 ppm. ในอากาศใช้สังหารคนได้ในเวลา 30-60 นาที เมื่อผสมกับน้ำหรือความชื้นที่ผิวหนัง จะเกิดกรดกำมะถัน ซึ่งมีฤทธิ์กัดอย่างรุนแรงผู้ได้รับแก๊สนี้จึงมีอาการสำลักและหายใจไม่ออกอย่างฉับพลัน

8.แก๊สแอมโมเนีย (AMMONIA) เกิดจากการเผาไหม้ไม้ ขนสัตว์ ผ้าไหม น้ำยาทำความเย็น หรือสารอื่นที่มีสารประกอบของไนโตรเจน และไฮโดรเจน มีกลิ่นฉุนรุนแรง ทำให้เกิดความรำคาญ และทำลายเนื้อเยื่อ แต่ไม่มีตัวเลขส่วนผสมที่ทำให้เสียชีวิต

9.ออกไซด์ของแก๊สไนโตรเจน (OXIDE OF NITROGEN) ได้แก่ แก๊สไนตริกออกไซด์ ไนตรัสออกไซด์ และไนโตรเจนเตตระออกไซด์ เกิดจากการเผาไหม้พวกไม้ ขี้เลื่อย พลาสติก ยางที่มีไนโตรเจนผสมสีและแล็กเกอร์บางชนิด ปริมาณ 100 ppm. ในอากาศทำให้เสียชีวิตได้ใน 30 นาที

10.แก๊สอะโครลีน (ACROLEIN) เป็นแก๊สเกิดจากการเผาไหม้สารที่เป็นไขมันที่อุณหภูมิ 600° F และ อาจเกิดจากเผาไหม้สี และ ไม้บางชนิด เป็นแก๊สที่มีอันตรายสูงประมาณ 150-240 ppm. ในอากาศ ทำให้ผู้สูดดมหายใจเสียชีวิตได้ภายใน 30 นาที เมื่อได้รับจะทำให้คนเจ็บสูญเสียอวัยวะสัมผัส เช่น ตา และหายใจไม่ออก ซึ่งทำให้ไม่สามารถจะหลบหนีออกจากบริเวณอันตรายได้ทัน

11.ไอโลหะ (METAL FUMES) คือ ไอของโลหะหนักต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อโลหะนั้นได้รับความร้อนสูง เช่น ไอปรอท ไอตะกั่ว ไอสังกะสี ไอดีบุก ส่วนใหญ่เพลิงไหม้โรงผลิตหรือโรงเก็บอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ จะเกิดไอโลหะได้มากและไอเหล่านี้มีอันตราย

ภาคผนวก